

ρων ἀξιοπίστων διδόμενος ἡμῖν, ἀνέρχεται εἰς 1. 781.

Ὑπολογίζων τις τὸν μέσον δρον τῶν μετρών τῶν ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων ληφθέντων ἐπὶ τῶν κατοίκων διαφόρων τῆς Πολυνησίας ἀργιπελάγων, φθάνει εἰς 1. 763—δλίγον τι δηλαδὴ ἔλαττον τῶν Παταγόνων· ή διαφορὰ ὅμως τοσοῦτον μικρὰ εἶναι, ὥστε πλησιάζει νὰ παραδεχθῇ τὴν θεωρίαν, κατὰ τὸν δικοῖαν οἱ Παταγόνες ἔρχονται ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Φρίτς Ρόη ἀναφερομένην παράδοσιν, καθ' ᾧν οἱ Παταγόνες κατέρχονται ἐκ δυσμῶν. Ἐν περιλήψει δὲ, τὰ ὑψηλότερα ἀναστήματα τὰ περὶ τῶν λαῶν τούτων ὑπὸ τῶν διδοιπόρων ἀναφερόμενα—διδοιπόρων διὰ τοῦ διαβήτου καταμετρησάντων αὐτοὺς— εἶναι 2. 057 παρὰ τοῖς Παταγόσι, τὰ δὲ μικρότερα 1. 219 παρὰ τοῖς Βοσχιμάνοις ἀνδράσιν—οἱ δὲ μέσοις δρος μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀριθμῶν 1. 638. Συμβαίνει πλὴν κατὰ τύχην νὰ βασίσῃ τις τοὺς ὑπολογισμούς του ἐπὶ ἀτόμου ὑπὲρ μέτρον μεγάλου ἢ μικροῦ· διὸ καλλίτερον εἶναι νὰ παραβάλλωμεν τοὺς γενικοὺς μέσους δρους. Ἀπὸ ἑνὸς μέτρου καὶ 78. 0[0] παρὰ τοῖς Παταγόσιν, ἢ ἀπὸ ἑνὸς καὶ 853 χιλιοστῶν παρὰ τοῖς Σαμοένοις, κατὰ τὸν Δαπερούζ, δι μέσοις δρος οὗτος καταβαίνει εἰς 1. 351 παρὰ τοῖς Βοσχιμάνοις· ἐντεῦθεν λοιπὸν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν δι μέσον δρον διὰ τοὺς Παταγόνας 1. 566, διὰ δὲ τοῖς Σαμοένους 1. 602. "Ωστε πέριξ τοῦ 1. 600 καὶ κατὶ ἔλαττον φθάνει δι μέσοις δρος τοῦ ἀνθρωπίνου ἐν γένει ἀναστήματος.

Καὶ ὅμως δι μέσοις δρος οὗτος πρέπει κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν νὰ τεθῇ ὑψηλότερον κατὰ τι, διότι ἐπὶ 130 κλάσεων, τὰς ὄποιας ἐκ τύχης συνελέξαμεν, δλῶν ἐκ τῶν φυλῶν ἀρρένων ἀποτελουμένων, πλέον τοῦ ἡμίσεος (76) εὑρέθησαν ὑψηλότεραι τοῦ 1. 650. Καὶ τοι λοιπὸν παραδεχόμενοι, δτι δι μεταξὺ τῶν δύο ἀκρον μέσοις δρος τοῦ ἀνθρωπίνου ἀναστήματος—ἀκρων καὶ ὑπὸ τῶν ἀτόμων καὶ ὑπὸ τοῦ μέσου δρου τῶν φυλῶν παριστανομένων—εἶναι 1. 600· ἀν-

μὴ καὶ κάτι δλιγότερον, προτείνομεν οὐχ ἡττον νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ἀριθμὸν 1. 650 ως τὸ κέντρον, ἀφ' οὗ πρέπει νὰ μακρύνωνται αἱ τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα ἀφορῶσαι κατατάξεις.

(*Revue d' Anthropologie*)

ΒΕΤΤΓΕΡ Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΤΩΝ ΔΡΕΣΔΙΚΩΝ ΣΙΝΟΚΕΡΑΜΩΝ

(κοινῶς φαρφουρίωτ).

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Μιστικὸν, ὅπερ ὀρκίσθησαν νὰ φυλάξωσι πέντε ἄνθρωποι, ἐν οἷς καὶ μία γυνὴ, ἐντὸς, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δλίγων ὥρων ἐγένετο τὸ ἀντικείμενον τῆς συνομιλίας τῶν κατοίκων τῆς πόλεως· διεθρυλήθη δὲ ὑποκώφως ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τοῦ Βερολίνου καὶ ταχέως ἔφθασεν εἰς τὰ ὅτα τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ Βέττγερ ἐπίσης δι' ὑπαινιγμῶν εἰδοποιήθη περὶ τῶν περιστοιχούντων τὴν πρὸς τὴν ἀγαπητὴν αὐτῷ ἐπιστήμην ἀφοσίωσιν αὐτοῦ κινδύνων καὶ μετ' ἀλίγας ἡμέρας, ἀφοῦ ἐπέδειξε τῷ προϊσταμένῳ του τὰς γνώσεις αὐτοῦ, πάλιν ἀπέδρα. Μετὰ πολλῆς δυσχερείας ἀφίκετο εἰς τὴν ἐν τῇ Σαξωνικῇ χώρᾳ Οὐτεμβέργην (*), διούσι ἀμέσως ἡσιολήθη, ἵνα καταγραφῇ δι φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἄλλ' ὁ τόπος εἰς δὴ κατέρρυγεν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ. Πρὸν δὲ ἡ αἱ συνοδεύουσαι τὴν ἐν τῷ Μητρώῳ ἐγγρά-

(*) Οὐτεμβέργη (Wittenberga ή Leuscorea Λατινιστί) πόλις δχυρὸς τῆς πρωτεύουσας δμοινύσου περιφερείας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἐλβα, ή Ἀλβιος, μὲ κατ. 8000, ἔχουσα ἀλλοτε περιώνυμον πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς Θεολογίας κυρίως Πανεπιστήμιον, ἐνωθὲν σήμερον μετὰ τοῦ τῆς Χάλλης. Ἐκυριεύθη δὲ ὑπὸ τῶν Πρώσων τῷ 1756 καὶ 1760.

Σ. Μ.

φήν αὐτοῦ διατυπώσεις δύνηθωσι νὰ συντελεσθῶσι, Πρώσσος τις ὑπολογαγός μετὰ συνοδίας στρατιωτῶν ἀρίκετα ἀπαιτῶν ὅπως παραδοθῇ τῷ χωροδεσπότῃ αὐτοῦ (*liege lord*) βασιλεῖ. Ή οὗτος δειχθεῖσα μέριμνα, ἵνα λάβωσι πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν κατοχὴν των, ἀνέτρεψεν αὐτὴν ἔκυρην. Πολλὰ εἶχον ἦδη διαδοθῆ θρυλήματα περὶ τῶν θαυμασίων ἀποκρύψων, ὃν ἦτο κάτοχος, καὶ δὴ τῆς Οὐίτεμβέργης τοπάρχης (*gouvernor*) φοβούμενος μὴ ἐμβάλῃ ἔκυρον εἰς χαλεπὰ πράγματα, ἀνέβαλε τὴν παραδοσίαν του, ἔθυκε τὸν Βέττγερ εἰς αὐστηρὸν περιορισμὸν καὶ ἔξεπέμψεν ἐπὶ τούτῳ ταγυθρόμον τῷ ἐν Δρέσδῃ ἀντιβασιλεῖ ἔξαιτούμενος ὁδηγίας. Μόλις εἶχεν ἀναγωρήσει οὗτος κομίζων τὰς ἐπιστολὰς τοῦ τοπάρχου, ὅτε βασιλικός τις ἀγγελιαφόρος ἀφίχθεις ἐκ Βερολίνου ἐκόμισεν αὐτόγραφον τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴν, ἀλλὰ δὲ τοπάρχης ἀπέφυγε νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ὥχειλεν ἦδη νὰ ἀναμένῃ διαταγάς; ἐκ Δρέσδης συνέταξε δὲ καὶ δευτέραν ἐπίσημον ἐπιστολὴν (*dispatch*) πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα, ἦν δὲ Πρώσσος ἀγγελιαφόρος ἐπρότεινε νὰ ἐγγειρίσῃ δὲ *īdios*. Τοσοῦτον σπουδαῖον ἐφαίνετο, ἵνα δοθῇ ταχείας τις καὶ εὐγάριστος ἀπάντησις! Ἐρρέθη μάλιστα, ὅτι διὰ νὰ ἔξασφαλισθῇ ὡς πρὸς τοῦτο ὁ ἀγγελιαφόρος ἦν κομιστής μεγάλου χρηματικοῦ ποσοῦ.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ φαίνεται, ὅτι δὲ τοπάρχης τῆς Οὐίτεμβέργης κατὰ χρέος ἐφόδιτισε περὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ κυρίου του ἐν οὗτῳ σπουδαίᾳ ὑποθέσει. Συνεδίλευσε δὲ τὸν Βέττγερ περὶ τῆς καταλλήλου περιστάσεως, ἵνα πέμψῃ αἴτησιν ἐπικαλούμενος τὴν ἀτομικὴν κρίσιν τοῦ ἐκλέκτορος, τοῦ καὶ βασιλέως τῆς Πολωνίας καὶ λαβῶν τὸ πολύτιμον ἔγγραφον ἔξαπέστειλεν αὐτὸ δὲ *īdios* τούτου ταγυθρόμου κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἦν δὲ Πρώσσος εἶχεν ἀναγωρήσει διὰ τὴν Δρέσδην. Η ὑπόθεσις ἦτο πολὺ σπουδαιοτέρα ἢ ὡστε δὲ ἀντιβασιλέας ν' ἀποφασίσῃ αὐτεξουσίως. Καὶ τὸ μὲν, ἐπικίνδυνον ἦτο γὰρ ἐκτεθῆ εἰς τὴν

δυσαρέσκειαν τοσοῦτον ἴσχυροῦ δυνάστου, οἶος ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας· τὸ δὲ, δὲ Βέττγερ ἦν λίαν πολυτιμοτέρα κτῆσις ἢ ὡστε τοσοῦτον εὔκόλως νὰ παραιτηθῇ αὐτῆς. "Οθεν ἀνέφερε τὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὸν Αύγουστον, διτὶς ἦν τότε ἐν Πολωνίᾳ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπεμψεν αὐστηρὰς εἰς Οὐίτεμβέργην διαταγὰς νὰ φυλάττωσι τὸν «Ηεφυλακισμένον» μετὰ τῆς μεγίστης ἐπιγρυπνήσεως, νὰ φέρωνται αὐτῷ εύγενῶς, ἀλλ' εἰς οὐδένα νὰ ἐπιτρέπωσι νὰ πλησιάζῃ αὐτὸν, καὶ ἐπὶ ποιηῆς θανάτου νὰ μὴ ἐγγίσωσι τὰ ὑγρὰ αὐτοῦ (*liquores*) ἢ ἀλλο τι ἐκ τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ. Ἐλαβε δὲ συγχρόνιας καὶ μέτρα, ἵνα ἐνισχυθῇ ἡ φρουρὰ τῆς Οὐίτεμβέργης πέμψεις ὑποστράτηγόν τινα, ἵνα διοικῇ αὐτὴν, ὡς ἐκ τοῦ φόρου μὴ ἀποπειραθῶσιν οἱ Πρώσσοι πρᾶξι κόπημά τι (*coup de main*) κατὰ τῆς πόλεως, ἥτις ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὰ σύνορα γειτνιάσεως τῆς τοσοῦτον εὔκόλως ἀνέβαλλεν αὐτούς, εἰς τοιούτον πειρατισμόν.

Εἴ καὶ πρῶτος τῆς Πρωσσίας βασιλεὺς, δὲ Φρειδερίκος ἦν ἀληθῶς βασιλεὺς. "Ο, τι ἥθελε, τὸ ἥθελε μετὰ θελήσεως ἴσχυρας. Βλέπων δὲ πρὸς τὰ διαβήματα αὐτοῦ προσεφέροντο ἀμελῶς ἔγραψε καὶ δευτέραν αὐτογραφὸν ἐπιστολὴν ἀπευθυνούμενην πρὸς τὸν ἐν Δρέσδῃ ἀντιβασιλέα. Ἐν τούτῳ κατηγόρει τὸν Βέττγερ ἐπὶ πολλοῖς στυγεροῖς κακουργήμασι περιλαμβάνουσι καὶ δύο δηλητηριάσσις! ἀπήτει δὲ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ, ὡς κακουργοῦ, καὶ ἥπειλει ἀντεκδικήσεις, ἀν αὖτοῦ δὲν ἰκανοποιοῦντο. Ἐν ᾧ αὐτῷ οὗτος ἐποιεῖτο χρῆσιν παντὸς τεχνάσματος, ἵνα λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν του τὸν «ἐπωφελῆ χωριάτην», ὡς ἀπεκάλει αὐτὸν διμιλῶν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ του, τῆς Αὐτοῦ Πρωσσικής Μεγαλειότης ἔξεφραζε συγχρόνιως καὶ τὴν ἀφελεστάτην ἐκπληξίν ἐπὶ τῷ δισταγμῷ, διη ἐδείχνυεν ἡ Σαξωνικὴ Κυβέρνησις ἵνα παραδώσῃ αὐτόν.

"Οσορ αἴ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας πρὸς παράδοσιν τοῦ Βέττγερ ἀπαιτήσεις ἐγίνοντο ἐπιμονώτεραι, τοσούτῳ δὲ περιορισμὸς αὐτοῦ ἐγίνετο αὐστηρότερος. Οἱ φύ-

λακες τοῦ φρουρίου ἐνῷ αὐτὸς κατώκει, ἐδιπλασιάθησαν καὶ ἀξιωματικοὶ περιεπόλουν ὑμέραν καὶ νύκτα πρὸ τῆς θύας τοῦ δωματίου του, ἔξεμαίνεται δὲ ὁ Φριδερίκος ἐπὶ τῇ ἀναβολῇ τοῦ νὰ ἴκανηποιήσωσι τὰς ἀπαιτήσεις του. Καὶ ποτε εἰς ταῖούτον βαθμὸν ὀργῆς ἔρθασεν, ὅστε νὰ ἔξαποστείλῃ ὅλιγα τινὰ συντάγματα εἰς Οὐίττεμβέργην, ἵνα ποιήσωσι πρᾶξικόπημά τι οὐτάτοῦ φρουρίου καὶ ν' ἀφερπάσωσιν οὕτω τὸν ἐπωφελῆ χωριάτην ἀλλὰ μετεπεισθη ἀπὸ τοῦ βιαίου τούτου διαβήματος ἐνδοὺ; εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ πρωθυπουργοῦ του. "Οθεν ἀπετάθη νῦν πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Βέττιγερ καταπείθων, ἡ διατάττων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ τινας, ἵνα μεταβάντες εἰς Οὐίττεμβέργην πείσωσι τὸν χωριάτην νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς Βερολίνον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐφωδίασεν αὐτοὺς δι' ἐπιστολῆς παρ' αὐτοῦ τούτου ὑπογεγραμμένης, ἢ ἐν ᾧ πᾶσαι μὲν αἱ ἐπὶ δολητηρίᾳς καὶ ἄλλοις ἐγκλήμασι κατηγορίαις ἀνηροῦντο, ὑποσχέσεις δ' εὑνοίας καὶ προστασίας ἐπεδιψοῦντο αὐτῷ.

Ἄφικετο τέλος ἐκ Βαρσοβίας; ὁ ταχυδρόμος κομίζων τὰς διαταγὰς τοῦ Αὔγουστου. Συμφώνως δὲ πρὸς ταύτας ὁ Βέττιγερ μετέχθη εἰς Δρέσδην ὁδοιπορῶν μεθ' ἀπάστης τῆς ἐφικτῆς μυστικότητος διὰ παρόδων καὶ ὑπὸ τὴν φρούρησιν ισχυρᾶς ἐνόπλου συνοδείας. "Αμα δ' ἀφιλοεἰς ἐπαρουσιάσθη πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα, κατώκησεν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν τινὶ σειρᾷ διαιτημάτων (*apartments*), ἐν οὓς ἦν καὶ τὸ χρυμεῖον ἐνδεξαμένη πρώην ἐκλέκτορος ἀλχημικοῦ.

Ο δὲ ἀντιβασιλεὺς, ὅστις ἦν ἔτοιμος, ἵνα μεταβῇ πρὸς συνάντησιν τοῦ βασιλέως εἰς Βαρσοβίαν, ἐπεθύμει ίδίοις δημασιν νὰ ἴδῃ τὴν ἴκανότητά του, πρὸν ἡ ἀναχωρήσῃ ἐκ Δρέσδης. Ἡ μεταποίησις ἡ τὸ πανούργημα ἔξετελέσθη ἐνώπινν αὐτοῦ. Παρατηρήσας προσεκτικῶς τὴν χειροσοφίαν (*operation*) δ ἀντιβασιλεὺς ἐνόμισεν, ὅτι ἥδυνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πείραμα, καὶ ἀναχωρῶν παρέλαβε μικράν τινα μεθ' ἔσω-

τοῦ μερίδα τῆς χρυσοποιεῦ κόνιες καὶ λεπτομερεῖς γραπτὰς ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως αὐτῆς. Ἐν ταύταις ἴδιαις ἐνδιατρίβει ὁ Βέττιγερ περὶ τῆς ἀνάγκης, ἵνα οἱ χειρόσοφοι (*operators*) ὡσι μέτοχοι τῆς θείας χάριτος (*in a state of grace*) ἔχοντες τὸν νοῦν αὐτῶν μόνον πρὸς τὰ θεῖα προστλιωμένον. Πάσας τὰς ὁδηγίας ταύτας ἐπακριβέστατα ἐτήρησαν ὅτε βρατλεὺς καὶ ὁ ἀντιβασιλεὺς, τῇ τρίτῃ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων ὑμέρᾳ, ἀλλὰ τὸ πείραμα ἀπέτυγε. Τὸ πῶμα τῆς χοάνης εὑρέθη ὃν ἀδιαχωρίστως συνηνωμένον μετά τοῦ κατωτέρου αὐτῆς μέρους καὶ ἀνάγκη ἐγένετο ἵνα συντρίψωσιν αὐτὴν διὰ σφυρίου, ὅπως λάβωσι τὸ ὑπέρυθρον τηκτικὸν (*flux*) ὅπερ αὐτὴν περιείχεν. Ὁλίγας δὲ μετά ταῦτα ὑμέρας γράφων ὁ Αὔγουστος πρὸς τὸν Βέττιγερ, καὶ πεποιθὼς ἐπὶ τῇ καθαρότητι τῆς συνειδήσεώς του καὶ τῆς εὐθύτητος τῶν σκοπῶν του, ἀπέδιδε τὴν ἀποτυχίαν εἰς κυνάριόν τι ὅπερ εἶχεν ἀιτρέψει τὴν περιέχουσαν τὴν θαυματουργὸν κόνιν πυξίδα.

Εἰ καὶ λιπαρὰ τράπεζα καὶ πολλοὶ τῶν εὐγενῶν τῆς αὐλῆς προσήρχοντο αὐτῷ πρὸς συναναστροφὴν, ὁ Βέττιγερ ἦν οὐχ ἡτούν αὐστηρότατα περυλωκισμένος. Οὔτε αὐτὸς, οὔτε σύντροφοι αὐτοῦ εἶχον τὴν ἀδειαν νὰ συγκοινωνῶσι μεθ' αἴσιοδήποτε, οὔτε τοῖς ἐπετρέπετο μάλιστα νὰ ἀνοίξωσι τὰς θυρίδας τοῦ ἐνδιαιτήματος αὐτῶν. Εἰς δὲ τῶν σοβαρῶν πρεσβυτέρων τὴν ἡλικίαν (*seniora*) μεταξὺ τῶν συντρόφων του, οὐδὲ ἡ ἐπιστημονικὴ συναναστροφὴ σκοπὸν εἶχε νὰ διασκεδάζῃ τὸν φυλακισμένον, παραπονεῖται δτι κατήντησαν νὰ δροιάζωσι πρὸς Ἰουδαίους, καθίτι ὁ κουρεὺς ἦτο τοσοῦτον λίαν παροιμιῶν ἀδιάκριτος, ὅστε δὲν ἐσυγχώρουν αὐτῷ νὰ τοὺς πλησιάζῃ. Ὁ περιορισμὸς δ' οὗτος παρήγαγε βιασαν τινὰς ἔξαψιν ἀνυπομονησίας εἰς τὸν ἀτυχῆ ἀλχημικὸν, ὅστις πρὸς καταπράῦσιν τῶν θλιψεῶν του κατέφευγε εἰς τὴν ἐκκένωσιν ὑπερμεγέθων ποτηρίων ζύθου· προστεθεῖσαι δ' αὗται εἰς τὴν ἔξαγρίωσιν τοῦ χαρακτῆρός του

ἐπέφερον περίσσον τινα ἀληθοῦς ἢ προσποιητῆς παραφροτύνγες. Εἶχε δὲ μετενεγκόη μεθ' ὅλων τῶν συνοδευόντων αὐτὸν, πρὸς ἀσφαλεστέραν αὐτοῦ φυλακὴν, εἰς τὸ μέγα τοῦ Κενιγκοστάτην φρούριον, ὅτε τοῦτο συνέβη. Ἀμέσως δ' ἀπεστάλησαν ἐκ Δρέσδης ἵπτροι ἵνα μὴ ἡ τοσοῦτον πολύτιμος ζωὴ του ἐμπιστευθῇ εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ χειρούργου τῆς φρουρᾶς καὶ ὅτε ὑπὸ τὴν θεραπείαν αὐτῶν ἀνέλαβεν διώσον, μετηνέγκη πάλιν εἰς Δρέσδην καὶ κατωκίσθη ἐν τῷ ἐκλεκτορικῷ παλατίῳ. Παρέσχον δ' αὐτῷ τότε πολυτελέστατον οίκημα (*apartement*) μὲ κῆπον πρὸς περίπατον καὶ μεθ' ἐνὸς τῶν βασιλικῶν ὀχημάτων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του δσάκις ἥθελε νὰ ἔξερχηται εἰς περίπατον ἐποχούμενος. Παρετίθετο δ' αὐτῷ ἄθρᾳ τράπεζα ἐξ ιχθύων, χρέατος, θήρας καὶ ξενικῶν οἰνων εἰς ποσδόν ἀφθονον, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως δρισθέντος οἱ δὲ μάγειροι εἶχον λάβει εἰδικὰς διαταγὰς, ἵνα συμμορφῶνται πρὸς τὴν ὅρεξίν του. Καὶ ὑπάρχει εἰσέτι γαστὴ τοῦ ἀντιβασιλέως διαταγὴ, ἵνα τὰ ὅπτα (*ψητὰ*) καρυκεύωνται κατὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ προτιμώμενον γερμανικὸν τρόπον. Ἐπετρέπετο δ' αὐτῷ νὰ προσκαλῇ καὶ πέντε ἢ ἔξι ἐκ τῶν ἔχοντων ἐλευθέραν τὴν παρ' αὐτῷ εἰσόδον, ἵνα συνεστιώνται μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ ἀντιβασιλεὺς αὐτὸς συνεχῶς ἐλάμβανε τὴν τιμὴν νὰ ξενίζηται παρ' αὐτῷ.

Οὐχ ἦτον ὅμως ἅπασαι αὗται αἱ ἐπιδιψιλευόμεναι αὐτῷ χάριτες δὲν ἐπετρέπετο, ἵνα παρακαλέωσι τὴν ζηλεύτυπον ἐπαγρύπνησιν δι' ἣς ἐφύλαττον αὐτὸν, ἢ τὴν μυστικότητα ἐν ἥ ἡ ὅπαρξις αὐτοῦ περιεκαλύπτετο. Ἐν τῇ ἀνταποκρίσει τοῦ βασιλέως οὐδέποτε γίνεται περὶ αὐτοῦ μνεῖα ὄνομαστὶ πάντοτε δὲ ὑποδηλοῦνται διὰ τῆς λέξεως «τὸ ὑποκαίμενον.»

Εἰ καὶ οὐκέτι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, μεθ' ὅσου καὶ ὅτε ἦσαν δι' αὐτὸν ἀπηγορευμένος καρπὸς, ἐπιδιώκων τὰς σπουδάς του, διότε μόνον λάθρᾳ ἐπεδίδετο εἰς αὐτὰς πρὸς ζημίαν τοῦ κυρίου του, διὰ τοῦτο ἐζηκολούθει ἀνωμάλως καὶ ἐκ διπλειμμά-

τῶν τὰ πειράματά του καὶ μεγάλα ποσά εἶγεν ἥδη δαπανήσει περὶ τὴν ἐπιτέλεσιν αὐτῶν. Ἄλλ' ἐν τούτοις, δὲ μὲν τὸ θν, δὲ δὲ τὸ ἔτερον περιστατικὸν παρεκώλυε πάντοτε τὴν συμπλήρωσιν τῆς χρυσοποιίας (*opus*) περὶ τὴν κατέγεινε. Καὶ ὅμως ἡ πεποίθησις τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ἀντιβασιλέως εἰς τὴν ἴκανότητα αὐτοῦ οὐδέποτε φαίνεται σαλευθεῖσα. «Ἐχομεν δ' ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως πρὸς αὐτὸν λήγουσαν διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων· «Ἀγάπα με! μὴ παύσῃς τοῦ νὰ μὲ ἀγαπᾷς! καὶ ἔσσο πεπεισμένος ὅτι ἐγὼ πάντοτε καὶ καθ' ὅλον μου τὸν βίον θέλω σὲ ἀγαπᾶ!» Ἄλλα καὶ ὁ βασιλεὺς δὲν ἦτον δλιγάντερον φιλόστοργος, συνεχῶς δ' ἐπεμπεν αὐτῷ αὐτογράφους ἐπιστολάς· ἐν μιᾷ δ' αὐτῶν σωζομένη ἔτι ἐκφράζει τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ πεποίθησιν ὅτι διὰ τοῦ Βέττγερ αἴνεπιστεύθη τῇ προστασίᾳ αὐτοῦ διὰ τοῦ θείας τῆς Θείας προνοίας βουλῆς, καὶ δὲν δ θεὸς ἔνεκα σπουδαίων λόγων ἔξελέξατο αὐτὸν ὡς φύλακά του· καὶ ὑπογράφεται «ὅλως μετὰ στοργῆς καὶ ὑπολήψεως διμέτερος — Αὔγουστος Β (Augustus R.)

Ἐν ᾧ δ' αὖτε ἔθιώπευε τὸν ξένον του, διέταττε τοὺς προσερχομένους αὐτῷ νὰ τὸν ἐπιτηρῶσι μὲ δημαρχούπονον. Καὶ πράγματι κατείχετο καθ' ἐκάστην ὑπὸ τοῦ φόνου μὴ ἀπολέσῃ αὐτὸν· καθότι διὰ βασιλεὺς τῇ; Πρωσσίας εἰ καὶ οὐκέτι ἐπιμένων εἰς τὴν παράδοσιν αὐτοῦ, ὡς ἐγκληματίου, δὲν εἶχεν ἀποβάλει τὴν ἐλπίδα ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν φιλοξενεῖσε, ἢν δὲν δυνάμεθα νὰ θαυμάσωμεν ἐὰν κἄπως εἶχε βαρυνθῆ. Μετεγειρίσθη κατασκόπους, ἵνα λάθωσι συγκοινωνίαν μετ' αὐτοῦ, ἐδωροδόκησε δὲ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἵνα ποιήσηται χρῆσιν τῆς ἐπιρροῆς της· ἀλλ' ὅμως δὲν ἐπετράπη αὐτῇ νὰ τὸν ἴδῃ. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν μηχανορραφιῶν τούτων ἀπαντα τὰ κλείθρα τοῦ παλατίου μετηλλάγησαν καὶ διετάχθη νὰ μὴ ἀπουσιάζῃ ποτὲ οὐτ' ἐπὶ μίαν καὶ μόνην νύκτα ἐκ Δρέσδης.

Μεθ' ὅλας τὰς πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξιν αὐ-

τοῦ ληφθείσας προφυλάξεις δλοψύχως απαυδήσας ἐκ τοῦ περιορισμοῦ αὐτοῦ, φοβούμενος δ' ἵστως τὸ τί ήτις πάθη, δτε ήτις λεν ἀνακαλυφθῆ πόσον ἡτο καθ' δλοψυληρίαν ἀνίκνησ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς λαμπρὰς ὑποσχέσεις, δν εἶχε δώσει τῷ βχολεῖ, δ' Βέττγερ κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν ἐπιγράπωνησιν τῶν φυλασσόντων αὐτὸν καὶ νὰ δραπετεύσῃ ἐκ Δρέσδης. Φεύγων δὲ κατηυθύνθην εἰς Βιέννην· καὶ ἥδη ἐν τῷ Αὐστριακῷ ἐδάφει, δτε οἱ σταλέντες πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ στρατιώταις κατέλαβον αὐτὸν. Τοσοῦτον δ' δλίγον φιλοφρόνως προέβησαν κατὰ τὴν αὐληψιν αὐτοῦ δσον καὶ δ' βασιλεὺς τῆς Πρωσίας ἥθελε πράξη, ἀλλὰ μ' ἔκτασιν καλλιτέραν, καθότι αὶ Αὐστριακαὶ ἀρχαὶ ἀμέσως παρέδικαν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς των καὶ ἐπανήχθη δπίσω εἰς Δρέσδην. Ἐνταῦθα δὲ πάλιν ἐτέθη εἰς περιορισμὸν πολὺ προσεκτικώτερον καὶ ἐφυλάσσετο περισσότερον ἢ ἄλλοτέ ποτε. "Οτε δ' δ' βασιλεὺς ἤκουε τὴν δραπέτευσιν αὐτοῦ ἡγανάκτησε κατὰ τῆς πράξεως ταύτης, θν έθεώρει ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀχαριστιῶν· ἀλλ' οὔτε πρὸς στιγμὴν πώποτε δὲν φενεταις ἐποπτευθείσεις, δτι δ' πεφυλακισμένος δὲν ἤδυνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς δρους ἐφ' οἵ τῷ ἀπέδιδε τὴν ἐλευθερίαν του. Οὗτοι συνετάχθησαν ἐν σχήματι τακτικοῦ μεταξύ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Βέττγερ συμβολαίου, δι' οὖ δ' τελευταῖος ὑπεχρεοῦτο νὰ κάμη ποσόν τι χρυσοῦ διὰ τὸν βασιλέα, νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ ἀπόκρυφον εἰς ἄτομά τινα ὥρκισμένα νὰ τηρήσωσιν αὐτὸν ἀκριβῶς μυστικὸν (οὗτοι δὲ κατὰ βητὴν συμφωνίαν ἔφειλον νὰ πρεσβεύσωσι «τὴν ἀληθῆ Δουλορανικὴν Θρησκείαν»), νὰ μὴ κοινοποιήσῃ αὐτὸν εἰς οὐδένα ἄλλον πλέον, εὶ καὶ ἤδυνατο νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν πρὸς ἴδιαν ὁφελός του. Εἰς ἀμοιβὴν δὲ τούτου ὑπέσχετο αὐτῷ δ' βασιλεὺς προστασίαν, ἐπιβάλλων αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἀκοράζῃ ἀκίνητα κτήματα καὶ νὰ μὴ ἐγείρῃ ὁχυροὺς ἐπ' αὐτῶν πύργους (castles) ὅνει τῆς αδείας τοῦ ἐκλέκτορος.

"Ο δὲ βασιλεὺς ἐφάνετο ἥδη θεωρῶν το-

ποῦτον βεβοίαν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων του, ὡς εὶ δ' χρυσὸς ἥτο πλέον ἐν τῷ Ογασιρεφυλακίῳ του. Τὸ σχέδιον, ὅπερ διὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ διεχάραξε, δύναται τις νὰ ἔδη μεταξύ τῶν χειρογράφων του. Μεγάλη ἐτησία σύνταξις ἔμελλε νὰ δρισθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀντιθετικοῦ καὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ διὰ παντὸς, ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης διὰ τὰς εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην προσενεγκείσας παρ' αὐτοῦ ἐκδουλεύσεις. Οἱ ἀποροις ἀλλ' ἀγαθοὶ καὶ ἄξιοι αὐλικοὶ, οἱ στρατιωτικοὶ ἀπόμαχοι, ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν, ἔμελλον νὰ συμμεθέξωσιν ἀπαντες γενναίως τῶν δώρων, ἀτινα ἡ Θεία Πρόνοια εἶχεν ἐπιτυλάξηη ὑπὲρ αὐτοῦ.

Οὕτω παρῆλθον ἔξι ἔτη ἐν θωπεύμασι, φόβοις, διεψύεσσιν ἐλπίδων ἔξι ἐνδός, ἐν ὑποσχέσεσι καὶ παραπόνοις ἐκ τοῦ ἀλλού μέρους. Λίαν ἐπιμένως δ' βασιλεὺς ἐστενοχώρει αἵτην, ἵνα τῷ προμηθεύσῃ τὸ πολύτιμον μέταλλον, τὸ δποῖον τῷ ἥτο ἀναγκαῖον, ἵνα ἔξακολουθήσῃ τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ πράξεις ἐν τῷ κατὰ τῆς Σουηδίας πολέμῳ, καὶ δ' Βέττγερ διαρρήδην ὑπεσχέθη νὰ τῷ χορηγῇ 20,000 λιρῶν καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα, ἀρχόμενος ἀπὸ τῇ μέρας τινὸς θη προσδιώρισεν ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ εἰς θη προθεσμία τοῦ χρόνου, καθ' δυῶρειλε νὰ παραγάγῃ τὸν χρυσὸν, ἐνέβαλεν αὐτὸν, φρίνεται δτι ἐπῆλθεν αὐτῷ κατὰ πρῶτον δὲν δέξα νὰ κατασκευάσῃ μόρραν (porcelain) δμοίαν τῇ Κινεζικῇ. Εἰς τούτο δὲ πιθανῶς παρεκινήθη ὑπὸ τῶν πρὸς κατασκευὴν τῶν χειρῶν γενομένων ὑπ' αὐτοῦ πειραμάτων δὲ χρονολογία, καθ' θη παρῆγαγε τὸ πρῶτον δεῖγμα τοῦ νέου τούτου ἐργατεγγάματος (ware), εἰνε ἀβεβαία, ἀλλὰ πιθανῶς κατὰ τὸ 1708.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲ τῶν ἀνατολικῶν σινοκεράμων ἐμπορία ἦν ἀποκλειστικῶς ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ολλανδῶν, καὶ μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ ἐτησίως ἐδαπανῶντο πρὸς ἀγορὰν αὐτῶν. Ἐν τῇ Δρεσδενῇ συλλογῇ ὑπάρχουσι πέντε κυκνᾶς καὶ

λευκὰ Ναγκινικὰ (1) ἀγγεῖα, διὰ τὰ δύοτε
μόλις πρὸ δλίγων ἐτῶν εἶχε πληρώσῃ ὁ
Αὔγουστος 11,000 Δέρας Στερλίνας ὡς ἔγ-
γιστα. Τούτου δ' ἔνεκα τὴν ἀνακάλυψις τοῦ
μυστικοῦ τῆς χειροτεχνίας ταύτης ἦτο λίαν
σπουδαία· καὶ ἐπειδὴ ἀνταπεκρίνετο πρὸς
ἔνα τῶν σφροδροτέρων πόθων τοῦ Ἐκλέκτο-
ρος Βασιλέως ἔγένετο παρ' αὐτοῦ ἀποδε-
κτὴ ἐνθουσιωδῶς. Αὗτη δὲ πιθανῶς συνδι-
ήλλαξεν αὐτὸν πρὸς τὴν δυσάρεστον δμολο-
γίαν, ἢν τότε φαίνεται ὅτι ἐποιήσατο δ
Βέττυερ περὶ τῆς ἀνικανότητός του εἰς τὸ
νὰ κατασκευάσῃ τὴν χρυσοποιὶδν χόνιν, ἢν
ἥδη διετέίνετο, ὅτι εἶχε λάβη παρὰ τοῦ
Ἐλληνος μοναχοῦ, οὗ ἀνωτέρω ἐποιήσαμεν
μνείαν. Ὁλίγας δὲ ἀμφιθολίαι δύνανται
νὰ ὑπάρχωσιν, ὅτι, ἀν προῦνταινον δύως ἔ-
περπε περὶ τὴν ἕργασίαν αὐτὴν, ἡ χειρο-
τεχνία τῶν σινοκεράμων θίθελεν ἀπο-
βῆ πηγὴ μεγάλων τῇ Σαζωνίᾳ προσέδων·
ἄλλ' ἡ κακὴ διεύθυνσις, ἥτις φαίνεται πα-
ρομητοῦσα ἀπάσαις ταῖς τοιαύταις τῶν
κυνηγονήσεων ἐπιχειρήσει, κατέστησεν αὐ-
τὴν ἐπιζήμιον κερδοσκοπίαν. Εἰς τοῦτο
δὲ καὶ μόνον δύναται ἡ ἀποτυχία αὐτῆς ν'
ἀποδοθῆ, καθότι ἐν ὄλιγοστοις ἀπὸ τῆς
πρώτης ἀνακαλύψεως ἔτεσι τὰ Δρεσδικὰ
σινοκέραμα ἀνθημιλλῶντο πρὸς τὰ τῆς Ἀ-

(1) Ναγκινικὰ ἐκ τῆς Σινικῆς πόλεως Ναγκίν, ή Νανκίγκ (τουτέστιν αὐλής τῆς Μεσομβρίας) Κιάγκ-νήγκ, ή Κιν Δίγκ σινιστί. Ἐστι δὲ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Κιάνγκ-Σοῦ, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὑάνγκ-τσε κιάνγκ, μὲ κατοίκους 500,000 (οὗς τινες ἀνεβίβασαν μέχρις 1,500,000 καὶ ἔτι πρὸς) εἶνε δὲ μείζων τὴν ἑκτασιν καὶ αὐτοῦ τοῦ Πεκίνου, ἀλλ' ἥττον λαμπρά. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ περίφημος ἐκ σινοκεράμου (ἢ μαλλιον φαθεντιανῆς κεράμου) πύργος καὶ οἱ δύο πυλῶνες. Ἡ Ναγκίν εἶνε ἐν τῇ Σινικῇ πόλεις τῶν σοφῶν, συνάμα δὲ καὶ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις. Ἐπὶ πολὺν χρόνον χρηματίσασα βασιλεύουσα τῆς Σινικῆς, τῷ 1363 παραχώρησε τὴν θέσιν αὐτῆς τῷ Πεκίνῳ.

Σ. Μ.

νατολής κατά τε τὴν καθαρότητα τῆς οὐλης
καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν χρωμάτων. Τὸν
ὑπόδλοις πον αὐτοῦ βίου ὁ Βέττιγερ ἀφίέρωσεν
εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην καὶ εἰς ἄλλας,
οἷς τὴν οἰκονομικὴν κατασκευὴν τοῦ ἐκ
κυάνου λίθου (λαζουρίου) κυανεῦ χρώματος
(*ultra marine*), τὸν αἱ ἀδιαφιλονείκητοι περὶ
τὴν χτιμέλαιν γνώσεις αὐτοῦ παρεῖχον τὴν
ἔλπιδα νὰ κατορθώσῃ. 'Αλλ' ἡ ἀκρασία κα-
τέστρεψε τὴν ὑγείαν αὐτοῦ καὶ κατέστησεν
αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς συνεχῆ ἔργασίαν. Κα-
τεσπαταλῶν δὲ τὰ μεγάλα χρηματικά
ποσά, ἀτινα ἐξηκολούθει νὰ τῷ χορηγῷ ὁ
βασιλεὺς, ἐπέτρεπε πᾶσι τοῖς περιστοιχοῖ-
σιν αὐτὸν νὰ ἐπωφελῶνται αὐτὸν. 'Απεβί-
ωσε δὲ κατὰ τὸ 1721 ἔτος εἰς ἥλικειν τρι-
άκοντα βέβη ἔτῶν μετὰ τὰς παραταθείσας
σφοδρὰς ἀλγηδόνας, δι' ὃν ἡ ἀκράτεια τι-
μωρεῖ τὰ θύματα αὐτῆς.

Ο Βέττυερ ήν ἀτελὲς πρότυπον τύπου τινος ἀνθρώπων κοινῶν κατὰ τὸν δέκατον δῆμον αἰῶνα, τοῦτος τοιούτος (projector). Τὸ δὲ δὲν ὑψώθη τοσοῦτον διὰ τὴν κτήσεως ἐνδὸς τῶν μεγίστων ἐν τῇ πρακτικῇ ἐπιστήμῃ ὀνομάτων, οὐδὲν ἔξεπεσε μέχρι τῆς πρὸς τὸν Δουστεδουζέλον (1) ισοπεδώσεως — καθότι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι πρὸς ἕκατερα ἔξισοῦτο — πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν τύχην, οὐδὲν δὲ πιστία καὶ ἡ ἀδικία παρεσκεύασεν αὐτῷ. Καταδικασθεὶς εἰς φυλακὴν, ὃς εἰς πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ὑποτεθεμένων γνώσεων αὐτοῦ, μόλις ἀφιεκμένος εἰς τὸ δέκατον ἔκτον τῆς ἥλικίας του ἔτος, δὲν πρέπει ν' ἀπορήσωμεν, ὅν ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ εἶχεν ἐκτραχυνθῆ καὶ δυνάμεθα νὰ τῷ συγχωρήσωμεν, ἀν ἐζήτησεν ἐν τῇ οἰνοποσίᾳ παραμυθίαν τινὰ κατὰ τῆς μελαγχολίας, οὐδὲν ἐκ τοῦ περιορισμοῦ, ἐν τῷ αἱ νεανικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις ἀπηναρκοῦντο, ητούθινετο. Φαίνεται δ' ὅτι ἐκ φύσεως ἦν φαιδρὸς τὴν διάθεσιν καὶ κάτοχος ἀπάντων τῶν προεργάτων τοῦ ἐν ταῖς συναντηροφαῖς ἀστείου, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς μέγιαν βαθύμῳ ἀνυπολογίστου ἐλευθεριότη-

(4) Ἀσέμου τενὸς Ἀλγημικοῦ δρομα.

τος, οίχ ήθελεν ἐμπρέπει τῷ κατόχῳ τοῦ μυστικοῦ, ὅπερ διετέίνετο διὰ ἐγένετο. Καὶ διὰ μὲν τῇς τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ φαδρότητος συγχάκις προσείλκυε τὸν τε ἀντιβασιλέα καὶ τὸν βασιλέα εἰς τὴν συναναπτροφήν του, διὰ δὲ τῇς ἀφροντισίας αὐτοῦ ἐξετίθετο εἰς τὸ νὰ κλέπτηται καὶ ἀπατᾶται ὑπὸ τῶν περὶ αὐτόν. Καὶ λυπεῖται μὲν τις βλέπων τοσαύτην εὐφυΐαν ἀπολυμένην εἰκῇ, καταθίβεται δὲ διὰ τὴν ἐξευτελισθεῖσαν μεγαλόνειαν ἀλλ' ὁφείλει καὶ νὰ χαρῇ, ὅτι ἡ ζητήσασα, ίνα πρὸς ἵδιον ἔσυτῆς ὄφελος δημεύσῃ τὴν μεγαλοφυΐαν ἀδικία, κατεψεύσθη τῶν ἐλπίδων αὐτῆς.

Γ'.

Τὰ προϊόντα τοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βέττγερ εἰς Μισνίαν (1) μετενεχθέντος Δρεσδικοῦ ἐργοστασίου εἰσὶ τοσοῦτον καλῶς ἐγνωσμένα, ὃστε βραχέα τινὰ ὑπολείπονται, ίνα εἴπωμεν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ηἱδέα τοῦ Βέττγερ ἦν ν' ἀπομιηθῆ τ' ἀνατολικὰ μορρινουργῆματα (*porcelain*), οὐχὶ δὲ καὶ νὰ εἰσαγάγῃ νέα σχέδια. Τὰ πρώτα δ' αὐτοῦ δείγματα (*specimens*) ἦσαν ὡς ἀντιγραφικαὶ ἀπομιμήσεις (*copies*) τῶν ἐρυθρῶν σινοστράκων (*china ware*) καὶ ὑπὸ τινας ἐπόψεις οὐχὶ ἀνόμοια πρὸς τὰ προϊόντα τοῦ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἴδρυθέντος ἐργοστασίου τοῦ Οὐεδγεγούδ (*Wedgewood*) (2). Καὶ

(1) Μισνία (*Meissen*) πόλις τετευχισμένη τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας (*Missie*) εἰς 23 χιλιομέτρων Β. Δ. τῆς Δρέσδης ἀπόστασιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀλβίος. Κάτ. 6,500. Ἐχει δὲ λαμπρὸν μορρίνιων σκευῶν ἐργοστάσιον. Πατρὶς τοῦ Ἡλ. Σχλέγγελ καὶ τοῦ Ἀννεμαν (*Hahnenman*). Παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Μισνίας. Σ. M.

(2) Οὐεδγεγούδ (*Iωσίας Wedgewood*) Ἀγγλος ἐργοστασιάρχης γεννηθεὶς τῷ 1730,

κατὰ μὲν τὴν γροιάν καὶ τὴν ἐν γένει ἔξωτερην ὅψιν τ' ἀρχαιότατα ταῦτα Δρεσδικὰ σινοκέραμα δροιάζουσι πρὸς διπτὴν κέραμον (*terra colla*)-ἀλλ' εἶναι ἀληθῶς μόρινα (*porcelain*) καὶ κρουόμενα ἔχουσιν ἔδιάζοντά τινα μεταλλικὸν κωδωνισμόν. Τὰ δὲ πρῶτα παρ' αὐτοῦ κατασκευασθέντα ἔργα ἦσαν δουλικαὶ ἀπομιμήσεις. Σινικῶν φιλοτεχνημάτων, καὶ τοιαῦτα ὥστε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ διακρίνωνται ἀπ' αὐτῶν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὑπερτέρησε τὰ ἀρχέτυπά του κατανοήσας ὅτι τὸ μίγμα αὐτοῦ ἦτον ἐπιδεικτικὸν τοσαύτης σιλπνότητος δσης καὶ τὸ μάρμαρον καὶ προσέτι περιεκόσμησεν αὐτὸν μὲ γλαφυρὰ κεκοσμημένα ἐξ ἀμαυροῦ κοκκίνου χρώματος προεξέχοντα ἐκ τοῦ ἐστιλβωμένου ἐδάφους. Τὰ ἔργα, ἔτινα κατὰ τὸν ρυθμὸν τούτον ἐποίησεν, εἰσὶν ἵσως τὰ κομψότερα τῶν ὑπαρχούντων ἀργιλλοπλάστων δειγμάτων (*specimens*). Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινα τοῦ εἰδούς τούτου παραλλάσσοντα κατὰ τὸ φαιὸν τῆς χροιᾶς, ἐπίσης ὀραιότατα τὴν ἀπόγρωσιν, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δεικνύοντα πρόοδόν τινα περὶ τὴν κατασκευὴν, καθότι τὰ πρῶτα ἐκ τοῦ εἰδούς τούτου παρήχθησαν τυχαίως ἐκ τῆς ὑπερθερμάνσεως τῶν κλιθάνων.

Τὸ προσεχέστατον κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὸ ἐπιστέφον αὐτὴν βῆμα, ἦν ἡ ἀντικατάστασις, ἀντὶ τῆς κατ' ἀρχὰς ἐν γρήσει κοκκίνης, λευκῆς τίνος ἀργίλλου (*earll*) (Καολίνου ὀνόματε) καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐπίθεσις ἀχρόσυ τίνος βερενικίου. Τὰ ἀγγεῖα δὲ καὶ σχήματα τὰ διὰ τῆς ὅλης ταύτης προτυπωθέντα ἐπεχρίστο καὶ διὰ καθαρᾶς

ἀποθανῶν δὲ τῷ 1795 ἐτελειοποίησε τὴν ἀργιλλοπλαστικὴν τέχνην καὶ ἰδρύσατο ἐν τῇ κομητείᾳ Σταφφόρδη ἐργοστάσιον ἔγγραφημένων μορρινουργημάτων ἐγένετο δὲ καὶ μέλος τῆς Βασ. τοῦ Λονδίνου ἐταιρίας. Τούτω ὁφείλεται καὶ ἡ τοῦ πυρομέτρου ἐφεύρεσις, ὅπερ διασώζει τ' ὄνομα αὐτοῦ. Σ. M.

λευκῆς χροιᾶς, ἡ ἀνίστα περιεκοσμουμένη δὲ ἔλαιογραφιῶν καὶ ἐπιχρυσώσεων. Τὰ τελευταῖον καὶ ὄριστεκὸν πρὸς τὴν τελειοποίησιν τῆς ἐφευρέστως βῆμα ἦτον ἡ ἀνακάλυψις τῆς τέχνης τοῦ ζωγραφεῖν αὐτὰ διὸ χρωμάτων δυναμένων ν' ἀντιστῆσιν εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐνέργειαν. Καὶ ὁ Βέττγερ αὐτὸς φύνεται παρασχῶν σπουδαῖς πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταῦτην ὑπηρεσίας. Τὰ τῆς χειροτεχνίας ταῦτα προέρχονται κατὰ τοὺς πρότους τῆς ἐφευρέσεως χρόνους οὐδόλως εἰσὶν ὑποδεξατερα, οὔτε κατὰ τὴν καθαρότητα τῆς ὅλης, οὔτε κατὰ τὴν ζωηρότητα τοῦ χρωματισμοῦ τῶν καλλίστων ἀνατολικῶν σινοκεράμων. Εἰσὶ τῷ δοντὶ πιστὰ ἀντίγραφα μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐπὶ τῶν Σινικῶν πρωτοτύπων σημάτων τῶν ἐργαστηριαρχῶν.

Μὰ τοιαύτην ὠραίαν πρὸς ἐργασίαν ὅλην τὸ εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα δὲν ἥδυνατο φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ εὐχαριστήται μόνον ἐν τῇ ἀπομιμήσει· ἀλλὰ προστρέψεται; τῷ καταστήματι καὶ σχολῆς τυποπλαστῶν (*model-lors*) καὶ ζωγράφων, ἵξ αὐτῆς μετ' οὐ πολὺ ἐφιλοτεγνήθησαν τὰ πρωτότυπα ἐκεῖνα ἔργα, ὃν τοσοῦτον καλῶς γινώσκομεν τὰς ἰδιοτρόπους χάριτας. Τὰ Σαξωνικὰ μορφονουργήματα ἀφίκοντο εἰς τὸν ὄψιστον τῆς ἀνκυπτύξεως αὐτῶν βαθύδον ὑπὸ τὴν διαγείρισιν τοῦ περιενόμου κόμητος Βρύλ (*Bruhl*), αὐτοῦ ἐκείνου εἰς οὐ τὴν ἴματιοθήκην Φριδερίκος ὁ Μέγας κυριεύσας τὴν Δρέσδην εῆρε 1,500 φενάκας μετὰ τοσούτων ἴματισμῶν καὶ ταμβακοθηκῶν, ἵνα συναρμολογήσηται πρὸς ἐκάστην αὐτῶν. Ἡ πρὸς τὴν πολυτέλειαν (*magnificence*) κλίσις αὐτοῦ ἐγένετο ἐν Μισνίᾳ ἐπικινητὴ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφείλομεν τὰ κάλλιστα τῶν ἐν αὐτῇ φιλοτεχνήμενων δειγμάτων. Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Πρώτων κατοχῆς τῆς Δρέσδης δὲν ὄκνησεν ὁ Φριδερίκος νὰ ἐκδικηθῇ διὰ τὴν ἀπὸ τῶν τρυφερῶν τοῦ πάππου τοῦ φροντίδων ἀπόδρασιν τοῦ Βέττγερ. Ἐκλέξας τὰ ὠραιότατα ἐξ αὐτῶν, τιμώμενα ἀνεὶ 250,000 ταλάρων, ἐπεμψεν αὐτὰ μετά τινοιν τῶν καλλίστων τεχνητῶν εἰς Βερολίνον, ἐ-

(ΟΜΠΡΟΣ ΦΥΛ. Δ')

πέτρεψε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτοῦ. Ήντα λάβησαν δὲ τοὺς δήποτε ἡρεσκε μᾶλλον αὐτοῖς.

Ο ἐπταετῆς πόλεμος ἔξεικόδενισε σχεδὸν τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο. Ἡ δὲ ἐπανίδρυτις αὐτοῦ ὀφείλεται τῇ φιλοπατρίᾳ πολίτου τινὸς, δοτὶς διγοράσσας τὰ ὄλικά, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Βίρτην, παρεγώρησεν αὐτὰ πάλιν τῇ κυβερνήσει· ἀλλ' ἔκτοτε ρέγρε τοῦ 1816 τὸ ἐργοστάσιον ἦτον εἰς μαρασμόν. Εἴ καὶ τὸ μυστικὸν ζηλοτόπως ἔτι ἐφυλάσσετο, εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ διαδοθῆ καὶ πανταχοῦ ἀνηγέρθηταν ἐργοστάσια μορίων σκευῶν, ὃν τινα ἀνθημικάλλωντο πρὸς τὸ τῆς Μισνίας. Τὸ νὰ ἔχωσι δὲ σινοκέραμα τῆς Ιδίας ἔχετων κατασκευῆς ἐγένετο κατὰ τὴν δεκάτην διγδόνην ἐκατονταετηρίδα ἡ μονομανίκη ἀπάντων τῶν τῆς Γερμανίας ἀνάκτων (*princes*). Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἐργοστασίων τούτων τὰ τοῦ Βερολίνου, Βιέννης καὶ Μονάχου ἐπιζώσι μόνα, ὡς βιστιλικά ἐργοστάσια, τὰ δὲ ἀλλα ἐγκατελεῖθησαν, ἢ περιηλθούσι εἰς χεῖρας Ιδιωτῶν.

Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ πεπρωμένου ἀπάντων τῶν τεχνημάτων τῶν χρόνων τούτων ἔστι τὸ συγενοῦν τὰς περὶ τὴν κατασκευὴν εὑκολίας μετὰ σπουδαῖας περὶ τὴν καλλιτεχνικὴν τελειότητα παραμελήσεως, καὶ ὑπό τινας ἐπέψεις αἱ μηγαναὶ δὲν δύνανται ν' ἀναπληρώσωσι τοὺς δακτύλους τῆς ἀνθρωπίνης χειρός, οὔτε ἡ χημεία τὸν χρόνον. Πολλὰς ποιήσεις ἐρεύνας ὡς πρὸς τὰ αἰτια τῆς παρακρῆς τῶν νεωτέρων Δρεσδικῶν σινοκεράμων ἔμαθον, διτι αὐτὰ κυρίως ἡσαν δύο. Ἡ μάζα (*mass*) — τουτέστιν αἱ συμμεμιγμέναι γχῖαι ἀφ' ὧν ἡ μορφινικὴ ἀργιλλος σχηματίζεται — δὲν ἀφίνεται πλέον, ὡς ἀλλοτε, νὰ μένῃ ἐκτεθειμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν βραδείαν διαλυτικὴν τῶν μορίων ἐνέργειαν τοῦ ἀτροσφραίρικοῦ ἀέρος (*weather*). ἀλλὰ νῦν ὑποβάλλεται μόνον εἰς χημικὴν τινὰ σκευασίαν, ἥτις πόρρω ἀπέχει τοῦ ν' ἀντικαταστήσῃ, ἐπιτυχῶς τὴν κατὰ τὸ παλαιὸν τρόπον παρασκευαζομένην. Καλῶς δὲ γινώσκομεν ὅτι ἐν τῇ Σινικῇ αἱ μορφινικαὶ γχῖαι ἀφίνονται νὰ σύπωνται ἐ-

πὶ δύδοήκοντα ἔτη, πρὸν ἡ μεταχειρισθῶσιν αὐτάς. Οὕτως ἀποτελοῦσι περιουσίαν, οἵνα ἐναποτίθησί τις πρὸς δφελος τῶν ἔγγρων του. Τὰ νεώτερα δίπυρα σινουργήματα (*biscuit*) (1) συγκρινόμενα πρὸς τὸ ἀρχαῖα δεικνύουσι τὴν ἀτέλειαν (*inferiority*) ταῦτην εἰς τρόπον δυνάμενον νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ ἀπαιροτάτου τῶν δφθαλμῶν. Τὸ δεύτερον τῆς παρακμῆς αἴτιον εἶναι κακῶς τις ἐννοουμένη οἰκονομία. Ἀντικατασταθέντων τῶν καυσοξύλων ὑπὲ τοῦ γαιάνθρακος ἐν τοῖς κλιβάνοις, ἡ μείζων θερμότης, οἵνα τὸ εἶδος τούτο τῆς καυσίμου ὅλης παράγει, ἐπενεργοῦσα μὲ ταχύτητα ὑπερτέραν τοῦ δέοντος ἐπὶ τοῦ χυλώματος (*paste*) βλάπτει τὴν καλλονὴν αὐτοῦ. Πράγματι δὲ μόνον ἐπιπολαίως φαίνεται οἰκονομία τις ἐν τῷ νέῳ συστήματι, καθότι τὰ φθειρόμενα σκεύη εἰσὶ νῦν πολλῷ πλείονα, ἡ τὸ πάλαι, ἐκτιθέμενα πρὸς τοῖς ἄλλοις τυχαίοις καὶ ἀπορθέπτοις κακοῖς καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ βερινικοῦ αὐτῶν ἐπίπτωσιν μελαινῶν κηλίδων.

Πρὸς τοῖς ἀληθέσι τούτοις τῆς ἀτελείας αἴτιοις ἐπιπροστίθεται καὶ ἔτερον τεῖνον, οἵνα ἐξευτελίσῃ τὴν ἀξίαν τῶν νεωτέρων Δρεσδικῶν σινοκεράμων. Οἱ ἐμπορευόμενοι τὰ καινοφανῆ καὶ κομψὰ ἀντικείμενα (*mercury*) ιουδαῖοι ἀγοράζουσιν ἐκ τοῦ ἐργοστασίου ἀζωγράφητα ἀγγεῖα καὶ πινάκια καὶ δίδουσιν αὐτὰ καὶ τοὺς ζωγραφοῦσιν ἀπατηλῶς ἀπομιμούμενοι τὰ παλαιὰ σινοκέραμα. Ταῦτα δὲ ψήνουσιν ἐν ἰδίοις ἔσυτῶν κλιβάνοις, οἵτινες εἰσὶ μικροὶ τὰς διαστάσεις καὶ ὃς ἐκ τούτου δὲν ἔχουσι τὴν θερμότητα, οἵτις ἐστὶν ἀναγκαῖα πρὸς στερέωσιν τῶν χρωμάτων. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν εἰσὶ τοσοῦτον λαμπρὰ τὰς χροιὰς ὅσον καὶ τὰ παλαιά, ἡ τὰ τοῦ ἐργοστασίου ἀλλ’ ἀφοῦ ἐπὶ βραχὺν χρόνον ἐκτεύθωσιν εἰς τὸν ἥλιον ἀρχονταί νὰ γίνωνται ἐξίτηλα, καὶ οἱ ἀγορασταὶ κατηγοροῦσι μᾶλλον τὸ ἐργοστά-

(1) "Ἡσοὶ σινικὰ σκεύη ψηνόμενα ἐν τῷ κλιβάνῳ καὶ περικεκλεισμένα ἐντὸς κυτίδος.
Σ. Μ.

σιον, ἡ τὸν ἐμπορον παρ’ οὖς τὰ ἡγόρασσαν. Πολλάκις δὲ τοσοῦτον τεχνικαὶ εἰσὶν αἱ ἀπομιμήσεις, ὡστε ἐξαπατῶσι καὶ τὸν ἐμπειρότερον μάλιστα περὶ τὰ τοιαῦτα. Μίχν δὲ τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ ἐγὼ ἡμῖν μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Βασιλικοῦ καταστήματος μετὰ μεγάλης φαιδρότητος μ’ εἶπεν ὅτι εἰς ἐμποροὺς καινοφανῶν καὶ κομψῶν ἀντικείμενῶν ἐκ Λονδίνου μόλις πρὸ δλίγου τῷ εἶχε φέρει παροψίδα τινὰ, ἵνα τὸν ἐρωτήσῃ ἐὰν ἦτο γυντεῖα. Τὴν εἶχεν ἀγοράσει παρ’ ἄλλου τινὸς τῶν δμυθρήτων του, ἀλλὰ διαπιστός τις θαμώνης αὐτοῦ εἶχεν ἐκφέρει ἀμφιβολίας περὶ τῆς γυναιότητός της. Ο γέρων διευθυντὴς κατευχαριστήθη εἰπὼν τῷ δολίῳ μεταπράττῃ ὅτι εἶχεν ἀπατηθῆ. Αἱ θυρίδες τῶν ἐν Λονδίνῳ ἐργαστηρίων τῶν καινοφανῶν κομψῶν πραγμάτων εἰσὶ τώρα πλήρεις παλαιῶν Δρεσδικῶν σινοστράκων, ὡν τὰ μὲν πλείστα εἰσὶ νεώτερα, τινὰ δ’ αὐτῶν ούδέποτε ὑπῆρξαν ἐν Σαξωνίᾳ. Μετὰ τῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος ζητήσεως τῶν ἐκ νέου ἀπομιμήσεων τῶν παλαιῶν ὀρχετόπων, ἡ χειροτεχνία αὗτη ἀρχεται κατὰ πρώτον νὰ καλοπληρώνηται, ἀλλ’ ἡ εὐημερία αὐτῆς ἐξαγοράζεται ἐπὶ τιμῇ ὑπερβούσα — τῇ ἐγκαλείψει πάσσος ἀποπείρας προόδου.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

E. A.

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

Καλόν ἔστι γ’ ἀποτρέπη τις ἐνότες τὸν νοῦν ἐκ τῶν δρυληρῶν φροντίδων καὶ τῶν πολυειδῶν κοσμικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐνασχολήσεων, ἵνα θεωρῇ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐρασμιότητα τῆς Φύσεως, καὶ διερευνῶν τὰ ἔργα αὐτῆς διὰ φιλοσοφικοῦ βλέμματος νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης.